

Trygghet i hverdagen

Taler

Gro Harlem Brundtland

Dato

28 mars 1995

Sted

Elverum

- 1 Skogbruksmuseet må være et ideelt sted for et åpent politisk møte i Hedmark -
landets største skogbruksfylke. Da vi kjørte inn i skogen nede ved
Ånestadkrysset i Løten, kjørte vi inn i det som er blitt kalt det euro-asiatiske
skogbeltet. Rolf Jacobsen har i sitt dikt "Tanker ved Ånestad-krysset" gitt beltet
5 en adskillig mer poetisk betegnelse: "Jordens grønne skjef".

"Tenk over det neste gang du ser elgskiltene at nå er det treskygge, skogsfugl og
maur halve jordkloden rundt ...", skriver Rolf Jacobsen.

- 10 Slik minner han oss om at vi er en del av et sårbart hele. Vi har et felles ansvar for
å ta vare på "jordens grønne skjef", husholde med ressursene, og sikre en
utvikling som tar hensyn til naturens tåleevne.

- Norge er et rikt land - sammenliknet med det store flertall av verdens
15 befolkning, er vi utrolig rike. Noen stiller nå spørsmålet om det ikke er på tide å
stoppe opp litt - bremse denne velstandsutviklingen, og heller legge sterkere vekt
på andre verdier enn de materielle.

- De fleste av oss kan underskrive på at vi har nok av det meste. Men ny teknologi
20 - ny kunnskap - gjør at vi kan produsere bedre og mer ved hjelp av mindre. Og
behovene forandrer seg stadig. Den vaskemaskinen vi hadde i 1960, var vi veldig
fornøyd med da. Vi visste ikke om noe bedre. I dag ville vi ikke brukt den om vi
så hadde fått den gratis.

- 25 På 1960-tallet gjorde fjernsynet sitt inntog. Men kun i svart/hvitt. Vi kunne
sikkert levd med svart/hvitt TV-en også i dag, men vi velger fargefjernsynet,
fordi vi har det - og fordi verden jo ikke er svart/hvit.

Og et enda mer slående eksempel på hele utviklingen: Skulle vi i dag telefonert

med 1970-åras teleteknologi, ville telefon- regningen blitt mer enn 10 ganger større.

35 Mange synes verden var enklere før. Det er jo en god menneskelig egenskap å glemme fortidas slit og forsakelser. La oss akte fortida, dere, men ikke leve i den. Utviklingen stanser ikke opp. Den går raskt videre og vi skal være med og styre den.

40 Vi er nå bare i begynnelsen av den såkalte digitale revolusjon. Den vil stille kommunikasjonen overfor en helt ny hverdag. Vi kan sende, samle og bruke informasjon på helt nye måter enn det vi har vært vant til. Folk kan gjennom sine PC'er sende brev og dokumenter verden over - de kan skaffe seg informasjoner i løpet av sekunder som det før tok uker eller måneder å få fatt i. Ofte kan små barn utrette operasjoner som det for få år siden ville kreves
45 ingeniørutdannelse å få til.

På Tynset var en lenge redd for å miste mange årsverk i opplysningstjenesten. Nå viste det seg at Telenor satser på Tynset-avdelingen. Jeg synes tillitsvalgt ved denne avdelingen, Ingrid Bjerkan, i Hamar Arbeiderblad den 1. mars gir uttrykk
50 for den rette holdningen etter at vedtaket ble kjent. "Det endelige styrevedtaket i Telenor om å beholde Tynset-avdelingen skal ikke bli noen sovepute. Vi har nye mål å arbeide mot, og skal være blant de første til å ta i bruk ny teknologi".

Den nye teknikken gir nye muligheter og den skaper økonomisk vekst. Denne
55 formen for vekst tror jeg ikke vi bør gjøre forsøk på å stoppe. Den gjør at stadig flere kan nyttiggjøre seg de godene den nye teknikken gir, og den gjør hverdagen lettere for den enkelte. Ikke minst i distriktene med store avstander, bidrar den teknologiske utvikling til å korte ned avstandene.

60 Vi trenger økonomisk vekst også for å kunne løse mange - men ikke alle - av utfordringene vi står overfor. Vi trenger vekst for å bygge videre ut eldreomsorgen, helsevesenet og skolene. Vi trenger også vekst for å løse fattigdomsproblemene og miljøproblemene i verden.

65 Men samtidig må vi erkjenne at økonomisk vekst, slik vi kjenner den, og har kjent den, skaper forurensning og uttak av naturressurser som ikke er i samsvar med det ansvar vi har overfor kommende generasjoner.

70 Her står vi overfor store utfordringer. Vi må stille langt strengere krav til innholdet i den økonomiske veksten. Forbruksveksten kan føre oss på ville veier, hvis vi ikke tar et langsiktig ansvar. Ja, hvis hele verdens befolkning skulle forbruke like mye ressurser som vi gjør i den vestlige verden, så ville vi trenge ti verdener for å tilfredsstille alles behov. Derfor er det ingen tvil om at
75 produksjons- og forbruksmønstrene i industrilandene må legges radikalt om.

Det klarer ikke Norge alene. Vi må søke meningsfeller og kampfeller utenfor våre egne grenser. Sammen må vi skape en erkjennelse av at disse utfordringene er enorme. Verdensøkonomien økte i fjor med like mye som hele Sør-Amerikas
80 økonomi samlet. Energiforbruket økte, nye milliarder tonn avfall ble skapt, vi mistet 10 millioner hektar jordbruksareal, hugget 3,5 milliarder kubikkmeter tømmer og mistet for alltid 30 000 levende arter.

Dette er en del av historien om en verden som ikke er bærekraftig. Dette kan
85 ikke få fortsette. Men alene kan vi utrette lite for å snu denne utviklingen. Det er ingen annen vei enn å fortsette kampen for et sterkere og mer forpliktende internasjonalt samarbeid. For det er ikke vi som fastsetter utslippsregler for biler. Vi må kjøpe de biler som lages i andre land. Det er ikke vi som bestemmer at russerne skal bruke mindre forurensende energi, og heller ikke vi som
90 bestemmer at kullkraftverkene i andre land skal omstilles til gass.

Å handle sammen - over landegrenser - er menneskehetens kanskje største utfordring. Vi har ikke tid til å fortsette bare å snakke om det - nå kreves det sterkere handlinger fra alle, også fra u-landene.

95 I Norge var vi tidligere ute enn de fleste med å lage et lovverk som stilte krav om begrensinger i utslipp, krav til produktenes innhold og krav til arbeidsmiljø. Som miljøvernminister for 20 år siden minnes jeg at dette ikke ble like godt mottatt fra alle hold. Noen mente det var formynderskap og uakseptable
100 inngrep i næringslivets og bedriftenes frihet. I dag hører vi lite om det.

Tvert om - bedriftene blir stadig mer opptatt av miljøriktig produksjon. Bedrifter med respekt for seg selv omtaler i sine årsberetninger hva den har gjort for å bedre miljøet og redusere forurensningen. Bedrifter som tenker på
105 framtida, og det gjør de fleste, vet at kravene til miljøriktige produkter og en miljøvennlig produksjon bare vil øke. Satsing på gjenvinning og gjenbruk blir en stadig større næringsgren i hele den industrialiserte verden.

110 Skal vi klare å snu utviklingen, blir det i framtida ikke mindre, men mer avgifter på miljøbelastende atferd og ressursbruk. Folk vil bli mer opptatt av miljøkvaliteten på varene. Det vil bli slått hardere ned på forsuring og ødeleggelse av miljøet. Jeg er overbevist om at slike krav vil komme sterkere i alle land. Vi har ikke noe valg, hvis vi skal redde vår klode. Derfor sier jeg til
115 bedriftsledere og fagforeningsledere som ikke har tatt dette tilstrekkelig inn over seg: Det er ikke så dumt å legge om i tide - det vil være til egen fordel. Bedrifter som velger en aktiv strategi der miljøproblemene vendes til muligheter for bedriften, blir framtidens vinnere.

120 Flere kommer på banen nå. Et av våre største forsikringsselskaper har varslet at det vil premiere bedriftskunder som prioriterer miljøforebygging. En av våre største forretningsbanker har innført retningslinjer for hvordan kundens forhold til miljøet skal tas med i kredittvurderingen. Hvis bedriftene er dårlige på miljøområdet, kan det være grunn til å tro at de ikke er bra på andre også,
125 mener banken. "Bedriftsledelsens evne til å være forutseende på miljøområdet blir viktig for oss", sier en av bankens ledere. Flere banker har varslet at de kommer etter. Verdens bilindustri forbereder seg på nye avgasskrav som blir stadig strengere. Bilindustrien har innsett at miljøkravene bare vil gå i én retning - de vil bli strengere.

130 Vi har høye avgifter på bensin i Norge. Sammen med Japan ligger vi høyest i hele verden. Jeg er ikke i tvil om at andre vil komme etter. Avgiftene er omstridte, men nødvendige. Forbruket av bensin og olje, en ikke-fornybar ressurs, må begrenses. Avgifter er et viktig virkemiddel. Det sammen med bedre
135 teknologi som bidrar til mer rensing og mindre energiforbrukende maskiner, er det som må til for å få forbruket ned.

Vi ligger godt an i Norge. I gjennomsnitt forbruker hver nordmann 1/3 så mye bensin som gjennomsnitts-amerikaneren. I USA ble det for et par år siden brukt
140 anslagsvis 230 milliarder liter bensin pr. år. Om forbruket der hadde blitt redusert til det norske forbruket, ville det ført til en reduksjon på rundt 150 milliarder liter pr. år. Det er mer enn den totale norske oljeproduksjonen.

Vi går foran i miljøpolitikken. Men vi er ikke nullvekst-filosofier. Det er vekstens
145 innhold som er det avgjørende. Vi vet at vi trenger vekst for å løse velferdsoppgavene. Vi må ha råd til den velferden som vi vil ha. Og oljen vår er

ikke noen uutømmelig krukke. Heller ikke finnes det en kjele med gull i enden av regnbuen, som vi kan øse av.

150

Dere har sett at staten vil få klart større oljeinntekter enn det vi hittil har regnet med de kommende årene. Da kan det være fristende å gi litt ekstra her og litt der. Enkelte har allerede latt seg friste til å tro at vi nå kan bruke mer penger både på det ene og andre formålet. Men da er det igjen nødvendig å minne om hva som er utfordringene for landet vårt: Vi vil i noen år ha store - svært store - oljeinntekter. Men allerede ved inngangen til neste tiår vil trolig toppen være passert. Og om 15 år - det er det ikke så lenge til - vil oljeinntektene antakelig være lavere enn dagens nivå. Da vil samtidig den kraftige veksten i utbetalingene av pensjoner starte. Da vil det ikke være så dumt å ha lagt vesentlige deler av de økte oljeinntektene til side, slik at vi da har verdier til å møte de framtidige utfordringene med.

160

Om fremtiden er det lite vi vet helt sikkert. Den oljen vi skal ha inntekter av om 25 år er faktisk ikke funnet enda. Da er det fornuftig å ha noe å gå på, og ta høyde for at vi også kan få skuffelser. Oljeinntektene er dessuten avhengig av dollarkursen, som nå er nede på et lavt nivå. Hvem kan vite noe om dollarkursen om 25 år?

165

Vi må heller ikke la oss blende av de økte oljeinntektene. 140 milliarder kroner mer i oljeinntekter enn vi hadde regnet med høres jo mye ut. Men vet dere at 140 milliarder kroner ikke er stort mer enn ett år av dagens utgifter for Folketrygden?

170

Derfor sier vi at de ekstra oljeinntektene vi nå ser ut til å få - de må vi ikke bruke opp nå - men sette inn i oljefondet. Bare slik kan vi vise ansvar overfor kommende generasjoner.

175

Dette handler om solidaritet - solidaritet med dem som kommer etter oss. Vi må ikke stille oss slik at de må finansiere våre pensjoner og vår velferd fordi vi - som nå har så store inntekter - ikke har evnet å sette av midler i tide.

180

Nå går norsk økonomi godt. Vi kan høste av mange års målrettet politikk. Da er det viktig at vi setter av midler som vi kan tære på når nye tilbakeslag oppstår. Det er dette som blir kalt motkonjunkturpolitikk - det er dette som er overordnet økonomisk styring.

185

Heldigvis er det ikke slik at vi til nå har spist og drukket opp inntektene fra oljevirkksomheten. Inntektene har vi først og fremst brukt til investeringer. Vi har brukt dem på investeringer ute på sokkelen. Og vi har brukt dem til å investere i veier og jernbane, i utdanning og forskning, vi har investert i et bedre miljø og vi har bygget ut omsorgstilbudene overfor barn og eldre. De siste fire årene er det blitt 42 000 arbeidsplasser i helsevesenet, i eldreomsorgen, i skoler og på universiteter. Det svarer til 29 nye arbeidsplasser hver eneste dag.

195

Vi har investert for framtida - for våre barn og barnebarn. I årene som kommer må vi gjøre oss stadig mindre avhengig av oljeinntektene. Inntektene fra salg av petroleum får vi nemlig bare en gang. Vi må belage oss på at en dag tar det slutt. Det må vi legge til rette for nå. Derfor tar Regjeringen sikte på alt fra neste år å sette av midler på oljefondet.

200

Om 35 år - det er bare en generasjon - vil det være en halv gang til så mange alderspensjonister som i dag, nesten 1 million. Tenk dere hva det stiller av krav til en solid Folketrygd! Tenk på den store utfordringen det er for eldreomsorgen! Tenk på hvilke behov det vil skape for helsetjenester! Tenk på hvilke krav som vil bli stilt til at vi kan finne nye og fleksible løsninger tilpasset den enkeltes behov! Vi har mange gode tilbud i dag, men vi må også tenke nytt, samtidig som vi må belage oss på å bruke større ressurser enn det vi gjør i dag til helse og eldreomsorg.

210

Den medisinske utvikling går raskt. Sykdom og lidelser vi for kort tid siden sto maktesløse overfor, kan vi nå effektivt behandle og lindre. Vi må sikre at alle får del i denne utviklingen. Bare da kan vi vinne kampen mot ønskene om privatisering og nye sosiale forskjeller. Vi må ta de nye mulighetene i bruk! Vi må modernisere og utvikle kvaliteten, også på de små og sårbare helsetilbudene i utkantene. Da må vi organisere tjenestene bedre og samarbeide mer. Det stiller også krav til kommunepolitikere og fylkespolitikere. For dette kan vi ikke overlate til ekspertene eller til staten alene. Hele vårt lokalpolitiske miljø må engasjeres i denne helt sentrale, felles oppgaven.

220

Ved siden av fortsatt satsing på at barna våre skal få gode og trygge oppvekstvilkår, er det å sikre Folketrygden, bygge ut eldreomsorgen og helsetilbudene våre de aller viktigste velferdsoppgavene. Dette vil koste penger, ja. Men det vil også kreve politisk mot - ikke til å si ja, men å si nei - når det er

nødvendig - til mange andre gode forslag om hva vi kan bruke penger til.

I dag bruker det offentlige 25 milliarder kroner til pleie- og omsorgstjenester. Med samme standard og dekningsgrad vil utgiftene om 40 år øke til 40 milliarder kroner. Samtidig vil utgiftene til offentlige alderspensjoner øke fra i dag rundt 40 milliarder kroner til rundt 80 milliarder i 2040. Det er her de virkelige store utfordringene ligger.

For å mestre dette må vi også klare det som for oss er jobb nummer 1, full sysselsetting. Det går bedre på arbeidsmarkedet nå. Flere kommer i jobb og ledighetstallene synker gradvis. I Hedmark er det nå over 15 prosent færre ledige enn for ett år siden. Men vi må ikke la oss lure til å tro at problemet nærmest forsvinner av seg selv. Slo vi oss til ro nå, ville det være den sikreste oppskriften på å få høy ledighet også i framtida. "Kimen til økende arbeidsledighet legges i oppgangstider", sa sentralbanksjefen nylig. Vi har erfart det sentralbanksjefen sa, og det er ikke lenge siden. I løpet av noen få år på midten av 80-tallet ødela vi for flere år framover, ved å skape et pris- og kostnadspress som ble helt uforenlig med den viktigste oppgaven, det å sikre sysselsettingen. Det må ikke få skje en gang til. Vi må sørge for at det fornuftige vi har gjort i flere år nå, fortsetter. Det vil være den beste oppskriften for at ledighetstallene fortsatt skal synke, og at det skapes arbeidsplasser som blir varige.

I åra som kommer vil flere personer trenge jobb. Det er derfor ikke nok å bare skaffe jobb til dem som er ledige. Det vil kreves enda flere jobber for å gi tilbud til de mange som vil melde seg på arbeidsmarkedet i åra som kommer. Om 35 år trenger vi trolig 250 - 300 000 flere arbeidsplasser enn i dag. Det blir en krevende oppgave, men ikke uoverkommelig hvis vi stiller oss riktig.

Ingen kan i dag sikkert si hvor disse jobbene vil komme. Hedmark har store vekstmuligheter i jord- og skogbruksbaserte næringer. Vi må også her utvikle konkurransedyktige, bærekraftige næringer. Poteten, bæra og kornet, for ikke å snakke om tømmerstokken, må foredles før den sendes ut av Hedmark. Her ligger det et ansvar på hedmarkingene selv. Nå gjelder det å koble den kompetanse og de utviklingsmuligheter som skole- og utdanningssystemet representerer med oppegående og framtidsrettede industrimiljøer for nettopp å skape den utvikling og de verdier vi alle er avhengig av. En stor del av ungdommen i Hedmark tar høyere utdanning. Næringslivet og offentlige myndigheter i fylket må utnytte de fortrinnene som dette gir.

Jeg har tidligere i dag vært på Rena og åpnet det nye høgskolebygget. Vegg i vegg med høgskolen ligger Rena Karton A/S, som nå etter en lengre omstillingsfase, har gode utviklings- muligheter for sine produkter. Kanskje det her ligger til rette for spennende koblinger i tida framover? Vi trenger i alle fall kreativitet, ideer og mennesker som tør å prøve sine ideer i praksis.

Store deler av Hedmark har i forbindelse med OL fått opprustning av infrastrukturen. Dette kombinert med de effekter en kan vente av utbyggingen av Gardermoen, kan gi viktige bidrag til næringsutvikling og arbeidsplasser i Hedmark. Men igjen, bare hvis hedmarkingene selv griper mulighetene!

De siste 20 åra har vi mistet 200.000 arbeidsplasser i industrien. Mange har spådd at vi vil miste enda flere framover. Men nå opplever vi at nedgangen ikke bare har stanset; det blir faktisk flere som får arbeid i industrien, skal vi tro industristatistikken. Norsk industri er blitt mer konkurransedyktig og produktiv.

Dette har ikke kommet av seg selv. Det er resultater av en målbevisst politikk. Da arbeidsledigheten slo tungt innover oss, inviterte vi alle til å ta medansvar. Vi sa klart fra: politiske myndigheter kan ikke løse problemene alene. Vi må samle kreftene. Fagbevegelsen sa at det hjelper lite med 6 prosent inntektstillegg hvis prisveksten blir 8! Da får vi redusert vår kjøpekraft og arbeidsplassene blir mer utrygge.

Fagbevegelsen sa at vi blir med på opplegg med lave tillegg, hvis myndigheter og arbeidsgivere blir med og sørger for lavere prisvekst, en rettferdig fordeling og høyere sysselsetting. Det var kontrakten. Vi gikk sammen om det, og i dag kan vi si at vi så langt har klart jobben. I fjor hadde vi den laveste prisveksten på 34 år. Reallønna har økt, rentene har falt, velferdsordningene er bygget ut og tallet på arbeidsplasser øker. Det er dette vi i Arbeiderpartiet kaller for stø kurs - det er den vi vil fortsette på - det er den vi vil be om velgernes tillit til ved valget til høsten!

Den kursen kan bidra til at vi bryter utviklingen mot stadig færre industriarbeidsplasser. Vi kan klare å opprettholde antallet - og vi kan kanskje klare å øke det. Men det bestemmer vi ikke helt alene. Vi er avhengig av verden omkring oss.

305 Vi har en åpen økonomi. Bedriftene og arbeidsplassene våre trenger sikkerhet for like spilleregler når vi skal konkurrere med bedrifter ute i Europa. Ja, det er avgjørende for den verdiskapningen vi trenger for å betale for sykehus, utdanning, barnehager og veier.

310 Vi er avhengige av verden omkring oss. Og vi er avhengige av det som skjer i Europa. Flertallet avgjorde at Norge ikke skal være medlem i EU. Men vi har ikke valgt å isolere oss, hverken økonomisk, politisk eller kulturelt.

Nå i mars ser vi for oss den plattformen vi skal bygge på i vårt videre forhold til Norden og EU:

Vi har EØS-avtalen, som er tilpasset til at det nå bare er Norge og Island igjen på EFTA-siden. Den avtalen sikrer at vi er en del av det indre marked i Vest-Europa.

320 Vi har kommet til enighet med EU om en politisk dialog om utenrikspolitiske spørsmål. Det gir oss mulighet med jevne mellomrom til å lytte til EU-landenes planer og si hva vi mener.

325 Så har vi enighet i Norden om hvordan vi utvikler det videre nordiske samarbeidet. Vi skal satse på tre områder; det felles nordiske, som kultur, identitet og utdanning, det felles europeiske, som EU og EØS-saker - og kontakten til våre nærområder i Østersjøregionen, Barentsregionen og i Arktis.

330 Og så har vi til slutt NATO-medlemskapet og det assosierte medlemskapet i Vestunionen som vi må bruke aktivt for å tale Norges sak når Europa gradvis skal ta et større ansvar for egen sikkerhet og eget forsvar.

335 Dette er plattformen. Den forutsetter at vi selv er aktive. Vi kan ikke legge til grunn at andre vil tale vår sak. Derfor må vi hele tiden skaffe oss informasjon om utviklingen i EU - og gjennom etablerte og nye kanaler sørge for at EU-landene vet hvor Norge står.

340 Det blir en krevende oppgave, det tror jeg de fleste vil være enige om. Alle som har kontaktflater mot Europa og Norden må benytte anledningen - det gjelder myndighetene - men også partiene, organisasjonene, fagbevegelsen og

bedriftene. Det må være en nasjonal oppgave å informere ute om hva som er Norge. Hva som er norsk politikk og norske flertallsholdninger. Flest mulig må
345 stå sammen i den kamp for oppmerksomhet som preger samarbeidet mellom land.

EØS-avtalen sikrer bedriftene likebehandling. Men vi har opplevd - og vi vil oppleve - at EØS-avtalen er ukjent for mange kunder, konkurrenter og
350 samarbeidspartnere både i EU og på andre markeder ute i verden. En slik utvikling må vi motvirke. Fra Regjeringens side vil vi trappe opp informasjonen om hva EØS-avtalen er, og hvilke rettigheter og plikter det medfører at også norske bedrifter er en del av EUs indre marked.

355 Vi vil også oppleve at en rekke spørsmål dukker opp på forhandlingsbordet. I disse dager forbereder vi oss på forhandlinger om de problemene som er oppstått etter at det ble innført toll på salg av fisk og landbruksprodukter til Sverige og Finland. En rekke landbruksvarer har fått betydelig økte tollsats ved eksport til Sverige, Finland og Østerrike. For næringsmiddelindustrien vil
360 problemene forsterkes når EU innfører de nye GATT-tollsatsene 1. juli i år. Vi gjør nå det vi kan for at ikke økt toll og importavgifter skal stenge norske næringsmiddelbedrifter helt eller delvis ute fra EU-markedet.

Lykkes vi her, vil vi legge grunnlaget for flere arbeidsplasser. Og arbeidsplassene
365 her gir grunnlag for flere arbeidsplasser i tjenestesektoren. Det er der den største sysselsettingsveksten vil måtte komme. Det vil bli flere ansatte i omsorgs- og helseyrkene. Vi må regne med at flere vil arbeide innen utdanning, informasjon og forskning. Mye av sysselsettingsveksten vil komme i den offentlige sektoren, i alle fall hvis Arbeiderpartiet fortsatt får ha makten.

370 For det er ikke slik at verdiskaping er noe som bare foregår i privat sektor, mens den offentlige sektoren kun forbruker. Verdiskaping foregår begge steder. Det er en selvfølge for oss, har alltid vært det. Uten en velsmurt offentlig sektor får hele samfunnslivet behov for oljeskift. Sykepleieren forsyner industriarbeideren
375 med helsetjenester. Industriarbeideren forsyner sykepleieren med industrivarer og indirekte også med importerte goder. Og det er slik at den dagen Nycomed Pharma ikke kan møte konkurransen fra utlandet, den dagen blir også arbeidsplassene på Sentralsykehuset mindre trygge. Og dette er en avhengighet som gjelder begge veier. Et sterkt og trygt velferdssamfunn, med et godt
380 helsestell, gode barnehager og skoler, er også det beste grunnlaget for sterke

bedrifter.

385 Det nærmer seg kommune- og fylkestingsvalg. Da er det viktig å være klar over
at utviklingen i kommuner og fylkeskommuner er den egentlige historien om
framveksten av velferdsstaten de siste 30 - 40 åra. Tenk bare på den utviklingen
dere som er fra Elverum har opplevd i deres egen kommune i løpet av disse åra.
Dere som er så gamle at dere har opplevd det; tenk etter hvordan det sto til med
velferdstilbudene den gangen. Det fantas knapt barnehageplasser,
390 skolefritidsordning var ukjent, på langt nær alle hadde 9-årig skole, gymnaset var
for de få og pleie- og helsetjenestene var av et langt mindre omfang.

I dag er velferdssektoren den største arbeidsplassen i mange av våre kommuner.
Snart en halv million har arbeidsplassen sin i kommuner og fylkeskommuner -
395 nesten 2/3 flere enn i industrien. Bare siden 1990 har veksten i tallet på
sysselsatte i kommunene økt med 60-70.000 personer. Nesten hver 4. sysselsatt i
Norge arbeider i kommunesektoren i dag.

Og en annen illustrasjon: I 1955 var det 3.750 personer som tok eksamen
400 artium - det var to år før mitt kull tok eksamen. Til våren vil det være nærmere
25.000 personer som går opp til eksamen ved de videregående skolene.

Kommunene får en stadig viktigere rolle og et større ansvar for de offentlige
tjenester folk trenger. Det har skjedd en kommunalisering av viktige deler av
405 velferdspolitikken.

Dette har gjort kommunepolitikken mer utfordrende og innholdsrik, men
samtidig også langt mer krevende. Kommunalpolitisk arbeid tar stadig mer tid.

410 Det kan reises spørsmål om arbeidet er blitt for omfattende - om
saksdokumentene er blitt for lange og detaljerte, om politikerne må ta stilling til
for mange små saker og om debattene blir for lange om ting som ikke er så
viktige. Her kan ting bedres og jeg vet mange kommuner arbeider bevisst med
det. Men samtidig må vi ta inn over oss at det også kreves mer innsikt og tid for
415 å delta i det lokalpolitiske arbeidet.

I den nye kommuneloven er det lagt opp til større muligheter og krav til
kommunene når det gjelder kommunestyrerepresentantenes rett til fri fra arbeid
for å delta i kommunale møter, utvidet rett for alle folkevalgte til økonomisk

godtgjørelse og til en viss dekning av tapt arbeidsfortjeneste. I kommuneloven er det også lagt opp til at den enkelte kommune står friere i organiseringen av sitt politiske arbeid. Mer makt kan f.eks. legges til kommunestyrene. Dette vil forhåpentligvis gjøre vilkårene for å drive kommunepolitisk arbeid lettere, og
425 gjøre arbeidet mer interessant. Jeg tror det er viktig at kommunene legger vekt på dette og legger til rette for at alle grupper av befolkningen har reelle muligheter for å delta i det lokalpolitiske arbeidet. Når arbeidet er blitt så krevende, kan man ikke uten videre vente at folk av ren idealisme tar på seg dette - i alle fall ikke over flere år.

430 Nå var det nok stridt å drive med kommunalpolitisk arbeid før også. Samtidig var det nok mer ærerikt. Det blir fortalt en historie om en bonde i en kommune som hadde deltatt på sitt første kommunestyremøte som varamedlem for Senterpartiet og var ikke så lite stolt over det. Han kom seint hjem etter møtet
435 om kvelden, kona hadde lagt seg, men han klarte ikke å la være å vekke henne: "Du Stina", sa han forsiktig, "i natt skal du få sove med en varamann!"

Vi har stått sammen med Senterpartiet om mye, særlig i distriktspolitikken. Vi har vært enige om at det er et statlig ansvar å legge til rette for likeverdige levekår
440 i hele landet, og at det er nødvendig med overføringer og reguleringer for å få til dette. Men vi i Arbeiderpartiet har aldri ment at enhver overføring og enhver regulering nærmest skal vare til evig tid. Målet må jo være at de ulike distrikter og regioner klarer å stå på egne bein. Og det er ikke slik at all elendighet er plassert i distriktene mens rikdommen finnes i byene. Tvert om - vi har flere
445 eksempler på det motsatte. Hovedbildet er likevel at levekårene langt på vei er jevnet ut. Det er det jammen ikke mange andre land som kan vise til. Det finnes fordeler og ulemper både ved å bo i distrikter og å bo i byer.

Påstanden fra Senterpartiet om at vi har tatt kvelertak på distriktene stemmer
450 kort og godt ikke. Tvert om - ulempene med å bo i distriktene i form av avstandskostnader blir stadig mindre. Vi har bygd broer, veier og tunneler som aldri før. Telekommunikasjonene er radikalt forbedret.

Vi bygger landet, heter en arbeidersong Arne Paasche Aasen skrev for mange år
455 siden. I dag kan vi langt på vei si at vi har bygget landet. Men vi vil aldri bli ferdig. Nettverket av kommunikasjoner har bundet landet tettere sammen. Det har gitt menneskene større muligheter og større frihet.

460 Utryggheten ved å være fysisk isolert er det ikke mange igjen i Norge som har.
For flere er nok problemet med menneskelig og sosial isolasjon større. Mange
frykter alderdommen - frykt for ikke å få den omtanke og omsorg som er
nødvendig. Da jeg innledningsvis reiste spørsmålet om vi ikke bør stoppe opp
og stille spørsmålet om vi trenger mer vekst, mer omstilling, er svaret: Jo vi
465 trenger det; særlig for å ta oss av oppgavene på eldresektoren. Offentlig innsats
og offentlige budsjetter kan aldri alene løse problemet med manglende omsorg
og sosial isolasjon. Men utfordringene er altfor store til at de kan løses bare ved
at folk enkeltvis tar mer ansvar og omsorg for hverandre. En verdig og god
alderdom for alle forutsetter at vi gjør mer av begge deler.

470 Teknologien og de nye kommunikasjonene har gitt oss muligheter som aldri
før. Aldri har vi hatt større kunnskaper, aldri har vi vært friskere, aldri har vi levd
lenger, aldri har vi hatt mer å kjøpe og å kjøpe for, og samtidig arbeider vi stadig
mindre målt i tid. Og ikke minst - hele folket har fått ta del i dette. Det er dette
475 som er arbeiderbevegelsens store gjerning i vårt samfunn - framgangen har
kommet alle til gode.

Verdiskaping og fordeling har gått hånd i hånd. Vi har trukket alle med.

480 Det er likevel farer som truer. Jeg har vært inne på alle de muligheter den nye
teknologien gir. Men vi må også passe oss for de farer det nye representerer. Det
er påvist at det er en sammenheng mellom voldsframstillinger i mediene som
påvirker menneskesinnet og vold i samfunnet. Vi kan ikke si nei til
mediemangfoldet, men vi må ikke være likegyldige til den utvikling som faktisk
485 skjer.

Regjeringen har nylig lagt fram en tre-årig handlingsplan mot vold i
bildemediene. Planen skal bidra til bred mobilisering mot vold gjennom å
bevisstgjøre publikum på at de selv har makt og ansvar. Det legges også opp til å
490 få til en dialog med de som formidler volden - fjernsynsselskaper,
videoforhandlere og de som produserer og selger dataspill. De konkrete
tiltakene er mange, og spenner fra en gjennomgang av lovverket, via tiltak
overfor barn og unge i skolen til skolering av politietaten og holdningsskapende
kampanjer. Det er nødvendig å ruste menneskene mot det destruktive en del av
495 dagens medietilbud skaper. Tiden er inne til å gjøre en offensiv innsats mot
medievolden. Det er en viktig politisk oppgave.

Til slutt: Den største faren for menneskeheten er om vi internasjonalt ikke klarer å samarbeide om de virkelig store utfordringene. Om verdens økende fattigdomsproblemer, om alle farene som truer vårt miljø og massearbeidsløsheten og de sosiale problemene den skaper. Det eneste svaret på disse utfordringene er mer internasjonalt forpliktende samarbeid.

Vi må appellere til ansvar. Vår generasjon må ta ansvar. Norge skal ta mål av seg til å være et foregangsland. Men vi må bare ikke tro at vi kan være foregangsland ved å isolere oss fra omverdenen - fra forpliktende samarbeid. I framtida er det land som samarbeider om felles problemer og utfordringer som vil være foregangsland.

Takk for oppmerksomheten!

Kilde

www.regjeringen.no

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/trygghet-i-hverdagen>